

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Вінницький національний аграрний університет
Білоцерківський національний аграрний університет

Варченко О. М., Даниленко А. С., Калетнік Г. М.,
Ціхановська В. М.

ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

Підручник

2-ге видання

«Хай-Тек Прес»

Київ-2019

УДК 005.915
ББК 65.050
Ф59

Рецензенти:

- Мазур А. Г.* – доктор економічних наук, професор Вінницького національного аграрного університету;
- Шпичак О. М.* – доктор економічних наук, професор, академік ПЛАН України, заслужений діяч науки і техніки України (ННЦ «Інститут аграрної економіки»);
- Непочапенко О. О.* – доктор економічних наук, професор Уманського національного університету садівництва

***Затверджено Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України
як підручник для студентів вищих навчальних закладів
(лист № 1/11 – 19283 від 13.12.2012 р.)***

Варченко О.М., Даниленко А.С., Калетнік Г.М., Ціхановська В.М. Фінансовий
Ф 59 менеджмент: підручник. – 2-ге вид. – К.: «Хай-Тек Прес», 2019. – 688 с.

ISBN 978–966–2143–91–1

Підручник підготовлено відповідно до галузі знань 07 «Управління та адміністрування» освітньої компоненти «Фінансовий менеджмент», викладання якої передбачено для підготовки магістрів. У підручнику викладено теоретичні та організаційні основи, систему інформаційно-аналітичного забезпечення фінансового менеджменту. Розглянуто управління необоротними та оборотними активами, грошовими потоками, прибутком, фінансовими ризиками, капіталом, інвестиціями, внутрішньофірмове фінансове планування та прогнозування, антикризове фінансове управління підприємством, інформаційні ресурси та комп'ютерні технології обґрунтування управлінських рішень.

Для студентів, аспірантів, викладачів, практичних працівників у сфері фінансів і бізнесу.

**УДК 005.915
ББК 65.050**

© Варченко О. М., Даниленко А. С.,
Калетнік Г. М., Ціхановська В. М., 2019
© «Хай-Тек Прес», 2019

ISBN978-966-2143-91-1

Зміст

ВСТУП	6
Тема 1. Теоретичні та організаційні основи фінансового менеджменту	8
1.1. Сутність фінансів та фінансових ресурсів підприємства	8
1.2. Основні засади формування фінансової політики підприємства	13
1.3. Зміст, цілі, завдання та функції фінансового менеджменту	17
1.4. Особливості фінансового менеджменту на підприємствах аграрного сектору економіки	29
Питання для самоконтролю	32
Практичні завдання до теми 1	32
Тести для самоперевірки знань	37
Тема 2. Система забезпечення фінансового менеджменту	40
2.1. Загальна характеристика системи забезпечення фінансового менеджменту	40
2.2. Система правового забезпечення фінансового менеджменту	41
2.3. Інформаційна система забезпечення фінансового менеджменту	42
2.4. Організаційне забезпечення фінансового менеджменту	48
2.5. Організаційні засади фінансового менеджменту аграрних підприємств	59
2.6. Система фінансового планування та фінансового аналізу	63
2.7. Організація внутрішнього фінансового контролю на підприємстві	65
2.8. Базові концепції фінансового менеджменту	67
Питання для самоконтролю	73
Практичні завдання до теми 2	74
Тести для самоперевірки знань	76
Тема 3. Управління грошовими потоками на підприємстві	79
3.1. Поняття та класифікація грошових потоків	79
3.2. Управління грошовими потоками підприємства	87
3.3. Планування та прогнозування грошових потоків	94
3.4. Оптимізація використання грошових коштів підприємства	105
3.5. Методичні підходи до розрахунку грошових потоків на основі вітчизняного й зарубіжного досвіду	111
Питання для самоконтролю	114
Практичні завдання до теми 3	115
Тести для самоперевірки знань	119
Тема 4. Управління фінансовим станом підприємства	122
4.1. Сутність та основні засади управління фінансовим станом підприємства	122
4.2. Фінансова звітність підприємства: зміст та призначення	128
4.3. Базові показники та моделі оцінки фінансового стану	135
Питання для самоконтролю	153
Практичні завдання до теми 4	154
Тести для самоперевірки знань	159
Тема 5. Управління прибутком	162
5.1. Зміст, формування та розподіл прибутку на підприємстві	162
5.2. Управління витратами в системі фінансового менеджменту	174
5.3. Управління прибутком на основі операційного аналізу	185
Питання для самоконтролю	191
Практичні завдання до теми 5	192
Тести для самоперевірки знань	195
Тема 6. Управління необоротними активами	199
6.1. Поняття, класифікація та порядок формування активів підприємства	199
6.2. Сутність та класифікація необоротних активів. Особливості управління необоротними активами	201

6.3.	Вибір амортизаційної політики	209
6.4.	Особливості управління нематеріальними активами	211
6.5.	Фінансування необоротних активів	219
	Питання для самоконтролю	222
	Практичні завдання до теми 6	223
	Тести для самоперевірки знань	224
Тема 7.	Управління оборотними активами	229
7.1.	Сутність та особливості управління оборотними активами	229
7.2.	Основні підходи до фінансування оборотних активів	245
7.3.	Особливості управління запасами	250
7.4.	Особливості управління дебіторською заборгованістю	255
7.5.	Особливості управління грошовими активами	261
7.6.	Нормування оборотних активів	267
	Питання для самоконтролю	272
	Практичні завдання до теми 7	272
	Тести для самоперевірки знань	274
Тема 8.	Вартість і оптимізація структури капіталу	277
8.1.	Сутність та основні підходи до класифікації капіталу підприємства	277
8.2.	Джерела формування капіталу	284
8.3.	Поняття вартості капіталу. Середньозважена вартість капіталу	308
8.4.	Поняття оптимальної структури капіталу. Фінансовий леверидж	318
8.5.	Оцінка вартості підприємства	327
	Питання для самоконтролю	337
	Практичні завдання до теми 8	338
	Тести для самоперевірки знань	340
Тема 9.	Управління інвестиціями	344
9.1.	Економічна сутність інвестицій та інвестиційної діяльності	344
9.2.	Особливості становлення та функціонування вітчизняного інвестиційного ринку ...	355
9.3.	Основні засади інвестиційного менеджменту. Формування інвестиційної програми підприємства	364
9.4.	Управління портфелем реальних та фінансових інвестицій	391
	Питання для самоконтролю	400
	Практичні завдання до теми 9	401
	Тести для самоперевірки знань	404
Тема 10.	Управління фінансовими ризиками	407
10.1.	Поняття ризику. Класифікація ризиків у фінансовому менеджменті	407
10.2.	Методи оцінки фінансових ризиків	423
	Питання для самоконтролю	431
	Практичні завдання до теми 10	431
	Тести для самоперевірки знань	433
Тема 11.	Внутрішньфірмове фінансове планування та прогнозування	438
11.1.	Сутність та види фінансового планування	438
11.2.	Внутрішньфірмове бюджетування як управлінська технологія	450
11.3.	Види бюджетів та їх призначення	456
11.4.	Методи фінансового прогнозування	463
	Питання для самоконтролю	477
	Практичні завдання до теми 11	478
	Тести для самоперевірки знань	486
Тема 12.	Антикризове фінансове управління	490
12.1.	Сутність та основні засади антикризового управління	490
12.2.	Форми та джерела санації підприємства	505
12.3.	Фінансово-аналітичні дослідження як елемент антикризової діагностики	513

12.4. Вітчизняна практика виявлення ознак неплатоспроможності та прогнозування банкрутства	520
Питання для самоконтролю	531
Практичні завдання до теми 12	532
Тести для самоперевірки знань	534
Тема 13. Інформаційні ресурси фінансового менеджменту та комп'ютерні технології їх формування	536
13.1. Інформаційні ресурси у фінансовому менеджменті, їх характеристика, вимоги до формування	536
13.2. Особливості організації і технології використання баз і сховищ даних у вирішенні задач фінансового менеджменту	542
13.3. Особливості організації і технологія застосування баз знань для вирішення завдань фінансового менеджменту	547
3.4. Структура світового і вітчизняного ринків ділової, фінансової і кредитної інформації	551
13.5. Форми подання інформаційних продуктів і послуг для вирішення завдань фінансового менеджменту	555
13.6. Зміст і джерела внутрішніх і зовнішніх інформаційних потоків фінансового менеджменту	558
Питання для самоконтролю	561
Тести для самоперевірки знань	561
Тема 14. Технічні програмні засоби вирішення завдань фінансового менеджменту підприємства	566
14.1. Технічні засоби реалізації завдань фінансового менеджменту, їх характеристика, організація використання	566
14.2. Класифікація і призначення програмних засобів для вирішення завдань фінансового менеджменту	573
14.3. Засоби доступу до інформаційних ресурсів та організація інформаційного обміну фахівців-менеджерів у мережевому багаторівневому технологічному середовищі	584
14.4. Можливості MS Excel для вирішення завдань фінансового менеджменту	586
14.5. Особливості застосування спеціалізованих пакетів прикладних програм, зорієнтованих на вирішення завдань фінансового менеджменту	592
Питання для самоконтролю	599
Тести для самоперевірки знань	599
Тема 15. Комп'ютерні технології рішення задач фінансового менеджменту	602
15.1. Вимоги до ІТ у вирішенні завдань фінансового менеджменту стратегічного, тактичного та оперативного характеру	602
15.2. Сучасні системи і технології збору, зберігання й оперативного аналізу фінансової інформації	606
15.3. Технології сховищ даних і багатовимірного аналізу, їх можливості для прийняття рішень	608
15.4. Технології інтелектуального аналізу фінансової інформації та знань, можливості їх використання	614
15.5. Аналіз інвестиційних проектів в умовах застосування інформаційних технологій (ІТ)	619
15.6. Project Expert — розробка бізнес-плану і аналіз інвестиційного проекту з використанням інформаційних технологій	632
Питання для самоконтролю	647
Тести для самоперевірки знань	649
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	652
ДОДАТКИ	656